

## Devlete İtaatin Ehemmiyeti

---

**Devlet bir şahs-i manevidir.** Şüphesiz en kötü bir devlet, devletsizlikten binler kat daha iyidir. Devleti olmayan ve başka devletlerin esareti altında inleyen milletlerin bugün düştükleri perişan ve sefil durumlar herkesin malumudur.

**Kâinatta en büyük hakikat, imandan sonra vatan sevgisidir.** Vatan, her şeyden azizdir. Vatani olmayanın namusu tarumar olur, evi, barkı ve mülkü olmaz. Millet ile vatan, ruh ve ceset gibidir. Devletsiz, vatansız bir millet yetim, milletsiz vatan da harabe bir ev gibidir. İnsanın en esaslı vazifelerinden birisi de vatanını sevip sevdirmesi ve ona gereken hizmeti yapmasıdır. Çünkü devlet ve vatan, Cenab-ı Hakk'ın bizlere ihsan ettiği nimetlerin başında gelir.

Vatani sevmenin sayısız sebepleri vardır. O, bizim şefkatli ve sevgili validemiz, bizler onun kıymetini bilen ve ona can feda eden hürmetkâr evlatlarıyız. Din, can, mal, namus ve evlat, vatan ile muhafaza olunur.

Vatana ihanet edenler katiyyen affolunmazlar. Zira onlar milletin malının, canının ve namusunun mahvına sebep olmuşlardır. Kendi menfaatlerini vatanın ve milletin menfaatine tercih eden bir kimse, vatan ve milletine ihanet etmiş olur.

Vatan; tahasungâhımızdır, hanemizdir, bahçemizdir, tarlamızdır, kışlamızdır, mescidimizdir ve ibadet hanemizdir... Bu dünyanın nimetlerini o hanede kazandığımız gibi, cenneti ve ebedî saadetimizi de yine orada kazanacağız. Vatan cennetin bir salonudur. Bunun içindir ki, **“Vatan sevgisi imandandır.”** denilmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vatanını pek ziyade severdi. Düşmanları kendisini Mekke-i Mükerrema'den çıkarttıkları gün;

**“Ne yapayım? Ben seni çok seviyorum ama düşmanlarım beni senden çıkarttılar.”**

diye teessürünü ifade etmiştir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yanında vatandan bahsedildiğinde mübarek gözleri yaşla dolardı.

Bediüzzaman Hazretlerinin dediği gibi:

**“...Memleket dahi bir hanedir ve vatan dahi bir millî ailenin hanesidir.”**[\[1\]](#)

---

Bu hane içinde büyümüş, ilim ve irfandan nasibini almış vatanperver, şuurlu bir insanın hayatı boyunca bu nimete karşı şükretmesi dinî ve vicdanî bir borçtur. Bediüzzaman Hazretlerinin buyurduğu gibi:

**“Madem ben de bu vatanın bir evlâdım, bu vatanın saadetine hizmet etmek benim için farzdır.”[\[2\]](#)**

Binaenaleyh vatanperver her bir insan, vatanını bir valide gibi hakiki ve kusursuz sever ve sevmelidir.

**Topraklarımızın her karışı binlerce şehidin kanıyla yoğurulmuştur.** Bastığımız yerleri toprak diyerek geçmememiz, tanımamız, altta yatan binlerce kefensiz yatanı düşünmemiz gerekir. Bastığımız her karış toprak ya bir dilara yanağı ya da bir aslan göbeğidir. Evet, vatan muhabbeti ve onu muhafaza gayreti olmasa, memleketler harap olur, viraneye inkılap eder. Milleti ise esarete mahkûm olur. Mal, can ve namusları payimal olur, çiğnenir gider.

Vatanın huzur ve bekası için yegâne esas emniyet ve asayişin muhafazasıdır. Vatanlarını muhafaza edemeyen milletler tarihten silinmişlerdir.

Bunun pek çok misalleri vardır. Fakat ibret alınacak en büyük ders Endülüs'ün akıbetidir. O Endülüs ki, bugün Avrupa'nın maddi terakkisinin temeli o medeniyete dayanmaktadır. İslam dinini ferdi ve içtimai hayatlarına tatbik eden Endülüs devleti, ilim, irfan, marifet, fen ve teknik sahadaki terakkide derin izler bırakmış medeniyet noktasında Avrupa'ya üstatlık etmiş, bütün cihanı aydınlatmış ve böylece İslam medeniyetinin tarihe altın harflerle yazılmasına vesile olmuştur.

İslam medeniyetinin merkezi olan Endülüs'teki maddi ve manevi terakki, Avrupalıların gözlerini kamaştırmıştır. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden Endülüs'e gelen birçok insan, buradan aldıkları ilim ve irfanı kendi memleketlerine götürüp medeniyetin esaslarını tesis etmişlerdir. Eskiden zillet ve yoksulluk içinde yaşayan Avrupalılar, ticaret ve sanatta zirveye ulaşmış olan Endülüs'ü kendilerine örnek alarak ilerlemiş ve bugünkü duruma gelmişlerdir.

Evet, Endülüs, yetiştirdiği ilim ve fen adamları sayesinde kısa bir zamanda manen ve maddeten terakki etmiş, çeşitli meyve ağaçlarını havi bağ ve bahçeler, Elhamra gibi gözleri kamaştıran saraylar ve muhteşem mabetler inşa etmiş ve medeniyetin merkezi olmuştur. Dört bin mermer sütun üzerine inşa edilen Medinetülzehra sarayı yirmi beş yılda tamamlanmıştır.

Endülüs'te ilim adamlarına ve âlimlere verilen ehemmiyet sayesinde; İbn-i Rüşd gibi

---

büyük mütefekkir ve feylesoflar; Şâtibi ve İbni Hazm gibi müçtehitler, İbni Arabî gibi maneviyat sultanları, nice âlimler, yüksek dehâlâr, mahir kumandanlar ve dirayetli idareciler yetişmiştir. Burada yetişen fazıl ve âlim kişiler, hayat-ı içtimaiyenin terakkisine, âlicenap insanların yetişmesine vesile olmuşlardır. Nitekim bu gibi âlim ve mütefekkir zatların himmet ve gayretleriyle tasnif ve telif edilen ve dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan kıymetli eserler, Endülüs'teki kütüphaneleri doldurmuştur. Melik'in sarayındaki kütüphane katalogu kırk beş cilt, kitap sayısı ise altı yüz binden fazla idi.

Maatteessüf, Müslümanlar bir taraftan sefahat ve ahlaksızlığa, diğer yandan da makam ve mevki kavgalarına düşerek, aleyhlerinde kadere fetva verdirdiler. Cenab-ı Hak, onlara ihsan ettiği hâkimiyet nimetini geri aldı. **Sekiz yüz sene Müslümanların himayesinde kalan o muhteşem medeniyet**, vatanının kıymetini takdir edemeyen şursuzların ve hainlerin yüzünden, maalesef ellerinden çıktı ve ve Endülüs tekrar Hristiyanlar tarafından işgal edildi.

Kral Ferdinand, Gırnata'yı muhasara ettiği sırada Endülüs Meliki Ebu Abdullah-is Sağır başta olmak üzere vatanının kıymetini bilmeyen ve kraldan medet isteyenlere Musa İbn'ül Gazen şu nasihatte bulundu:

*"Kral bizi aldatıyor. Hristiyanlar vefasızdır. Bu bakımdan Kral'ın verdiği söze ve ahbine katıyın inanmayın. Allah biliyor ki, yanlış bir karar alıyorsunuz. Bu kararın sonu pek fenadır. Onlara Gırnata'yı teslim ettikten sonra başımıza tasavvur edemeyeceğimiz ateşler, zulümler yağdıracaklar. Milyonlarca Müslümanı elimizle esir edip, kanlarının dökülmesine sebep olacağız. Bize vacip olan, son nefesimize kadar vatanımız uğrunda çarpışmaktır. Cenab-ı Hak'ın yardımı mazlum kulların sıkıştığı bir anda erişir. Korkmayalım, Allah'a tevekkül ile düşmana karşı duralım. Düşmanın zulüm ve kahrı altında esir ve zelil olarak ölmektense, düşmanla kahramanane çarpışıp, şehid olmak bizim için daha hayırlıdır."*

**"Gayretli Müslümanlar! Teessüfler, matemler, ağlamalar çocuklar ve kadınların şiarıdır.** Göz yaşı dökmek yerine kanımızın son damlasına kadar çarpışıp, İslâm dininin bize verdiği mertliği gösterelim. Devlet ve vatan uğrunda hayatını feda edenlerin sınıfında bulunmak, düşmanın kahrının altında ağlayarak zelilane ölmekten bin kat daha hayırlıdır. **'Düşman ahdinde sebat eder.'** diye inaniyorsanız aldaniyorsunuz. Onlar bizim kanımıza ezelden beri susamışlardır. Onların verdiği sözde durduklarını tarih yazmamıştır.

*"Mal ve canlarını muhafaza derdiyle namus ve vatanlarını terk eden korkaklar, mabetlerine mescitlerine günagün hakaret edildiğini, kız ve zevcelerinin alçak düşmanlarına şarap kadehleri sunduklarını görecekler."*

*"Gelin Afrika'daki diğer Müslümanlarından yardım isteyerek, bu fırsat elimizden gitmeden yurdumuzu muhafazaya gayret gösterelim. Ben nefsimi*

---

*bu alçaklıktan kurtarmanın yolunu biliyorum, ancak bu ümmet-i Muhammediye ve Müslümanlara acıyorum."*

Ancak Musa ibn'ül Gazen bu nasihatıyla onları ikna edemedi, gaflet uykusundan uyandıramadı. O artık tek başına kaldığı hâlde, bir bölük zırhlı İspanya süvarisiyle savaştı ve sonunda yaralanıp yere düştü. Düşman eline geçmemek için sürünerek kendisini denize attı. Allah rahmet etsin!..

Sonunda şehir teslim oldu, ama düşmanlar verdiği sözleri unuttular, hiçbir dine, mezhep ve insanlığa sığmayan fenalıklar ve zulümler yaptılar. Ne kadar cami-i şerif varsa hepsini kiliseye çevirdiler. Saraylara haçlar astılar, yüzlerce Müslüman kızları ve kadınları Avrupa Krallarına hediye olarak gönderdiler. Şefkat edecek kalpleri ve müteessir olacak vicdanları olmayan o caniler, Müslümanları Katolik olmaya zorladılar. kabul etmeyenleri diri diri ateşe attılar, bir kısmının üzerlerine kızgın katranlar döktüler, birçoğunun ayaklarını ayrı ayrı atlara bağlayıp, zıt yöne doğru koşturarak parçaladılar. Neticede Müslümanlar kılıçlar altında ezildi. Nice han ve hanümanlar söndürüldü. İlim ve irfana ait binlerce kitap yakıldı.

Eğer bu eserler imha edilmeseydi bugünkü beşerin terakkisi asırlar önce yakalanmış olacaktı. Evet, hamiyetli ve vatanperver bir insanın Endülüs Tarihi'nin okurken ağlamaması mümkün değildir. Hristiyanların Müslümanlara yapmış olduğu zulüm ve işkenceleri okuyan her kalp ve vicdan sahibinin müteessir olmaması ve gözyaşı dökmemesi mümkün değildir

Düşman ordusu şehre girdiği gün hamiyetsiz melik Ebu Abdullah-is Sağir bu hâli görmemek için Gırnata'dan kaçtı, yüksek bir tepeye çıktı ve son defa olmak üzere şehre baktı, içinden bir "Ahh!" çekerek gözlerinden pişmanlık göz yaşları akmaya başladı. Bunu gören validesi Ayşe Hanım *-tarihin yazdığına göre-* şöyle konuştu:

**"Ağla alçak, ağla!** Çünkü vatanını, saltanatını erkekçe muhafaza edemedin. Şimdi vatanın için karılar gibi ağla. Senin gibi hayırsız, namert bir oğul doğuracağıma keşke taş doğursaydım."

**"Ağla utanmaz ağla!** Her bir taşı cevher-i cana bedel olan vatanın harabelerini gör de ağla."

**"Ağla hamiyetsiz, ağla!** Gırnata'yı, El-Hamra ve El-Beyza saraylarını kime teslim ettin? Şecaat ve heybetiyle düşmanlarını her zaman perişan eden kahramanların torunlarını, beceriksizliğin ile düşmana mağlup ettirdin."

**"Kaç korkak, kaç!** Hayatının kalan kısmını zillet ve meskenet içersinde geçir. Yalnız bu rezaletle kalmayacaksın, mezarda bile **'Endülüs'te olan koca İslâm devletini düşmana teslim eden alçak Ebu Abdullah-**

---

***is'Sağir'in cesedi bu toprak altındadır.' sözlerini işiteceksin."***

Endülüslerin bu acı akıbetlerinden ders alarak vatanımızı sevelim ve sevdirmeye gayret edelim. Allah'ın inayetine itimat edelim. Vatanımıza içerden ve dışardan tecavüz eden hainlere karşı dikkatli olalım ve vatan uğrunda hiçbir fedakârlıktan çekinmeyelim.

Evet, vatan her şeyin fevkindedir, her şeyden muazzez ve mukaddestir. Zaman olur ki, vatanın müdafaası için insan, dostlarını, muhiplerini ve hatta kendi canını feda eder. Vatan aşkı ve sevgisi ile yaşamak en büyük bir saadettir. Vatanperverlik ve milletperverlik öyle mukaddes bir nimettir ki, kalpleri heyecana, ihtizaza ve şevke getirir. Hiçbir şey hiss-i vatan ile mukayese edilemez. Hiçbir şey onunla mizana koyulamaz. Vatana karşı olan vazife, diğer vazifelere nazaran o derece âli ve yüksektir ki hiçbir vazife o mukaddesata yetişmez.

Hamiyetperver her bir insan, vatanına, milletine, devletine faydalı bir fert olmak için gayret etmekten büyük bir zevk alır. Vatan ve milletini ve onun ihtiva ettiği ulvi değerleri, kara sevdalı bir âşık gibi sevmeyen bir insan veya bir millet izmihlale mahkûm olur. Necip bir fazilet ile müşerref olmayan herhangi bir kimse hiç mümkün müdür ki; vatanına karşı kemal-i muhabbet ve aşk ile dolu bir insanın hayatının en zevkli ve en saadetli ruh hâlini yakalayabilsin. Bir insanın ruhu ne kadar ulvi, ne kadar nezih ve kerim olursa vatan muhabbetini o vüsatte muhafaza edebilir.

**Bir insanın ailesine karşı fedakârlığı bir ise, devletine ve milletine karşı bin olmalı.** Kişi devletin bekası ve milletin selameti adına, milletin maddî ve manevî terakkisi için de elinden gelen hizmeti esirgememelidir. İşte bu hizmeti yapmak onun için en büyük bir şeref olduğu gibi, biiznillah dünya ve ahiretini kurtarmaya da bir vesiledir. Evet,

**"...Kimin himmeti milleti ise o tek başına bir millettir."[\[3\]](#)**

Vatan, bayrak ve namus uğrunda her nevi cebir ve şiddete mukavemet etmek, vatanın istiklali ve muhafazası yolunda her türlü fedakârlıkta bulunmak, o uğurda hayatını dahi feda etmekten çekinmemek lazımdır. Büyük bir âlicenaplık ve fedakârlık yaparak bize meziyetli bir tarih ve eşsiz bir miras bırakan necip ecdadımızı tazim ve terkim etmek ve onlara layık bir nesil olmak vicdanî borçlarımızdan biridir. Onlar bu toprakları, bin bir zahmetlerle, nice canlar feda ederek kanları pahasına bizlere yadigâr bıraktılar. Her damlası şehit kanıyla yoğrulmuş bu vatan toprağını korumak en mühim vazifelerimizden biridir. Zira asırlarca cihana medeniyette örmek olan, en yüksek bir mevkie ulaşan, cesur,

---

dirayetli, metanetli ve adaletli bir milletin gençlerini cehalet, cebanet, sefahat gibi ahlak-ı rezileden muhafaza etmek, onları vatanperver, âlicenap, şecaatli, edepli, millî ve manevi değerlerine bağlı bir nesil olarak yetiştirmek elzendir. Ecdadına, mazisine ve tarihine sahip çıkacak ve onlara layık olacak bir nesil yetiştirip istikbale hazırlamaya çalışmak millî ve vicdani bir borçtur.

Vatan o kadar mühimdir ki, dinimizde vatana hıyanet etmek, devlete karşı ayaklanmak, kuvvet kullanarak iktidarı ele geçirmeye çalışmak ve fitne çıkarmak kesinlikle yasaktır. Bir ayette mealen şöyle buyurmaktadır:

**“Fitne katilden daha şiddetlidir.”**[\[4\]](#)

Bu bakımdan, devletin fitneyi defetmek için bazı caydırıcı müeyyideler uygulaması en birinci vazifesi ve hikmetin gereğidir. Başka bir ayette ise şöyle buyrulur:

**“Eğer müminlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Şayet onlardan biri, hâlâ (Allah'ın hükmüne boyun eğmeyip) ötekine saldırırsa, Allah'ın emrine dönüncüye kadar (bu) saldıran tarafla savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse artık aralarını adaletle düzeltin ve (her işte) adaletli davranın. Şüphesiz ki Allah, âdil davrananları sever.”**[\[5\]](#)

Bu ayette geçen **“bağî”** kelimesi, anarşi çıkarmak, isyan etmek ve haddi tecavüz anlamlarına gelmektedir. Böyle bir harekette bulunanlara **“bağî”** denilir. Ancak, devlet reisinden farklı düşündüğü hâlde isyana teşebbüs etmeyen kimseye dokunulmaz. Çünkü *“İtaat etmemek başkadır, isyan etmek daha başkadır.”*

**“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan ululemre de itaat edin.”**[\[6\]](#)

ayeti kerimesi de önce Allah'a, sonra Resulüne daha sonra da devlet reisine itaati emretmektedir. Evvela, bütün kâinatın Hâlık'ı olan ve her mahlukun mutlak itaatte olduğu Allah'a, saniyen bütün kâinatın yaratılış sebebi olan Hz. Peygamber'e (s.a.v.) sonra da ulu'l-emre yani devlet reisine itaat etmek vaciptir.

Başta Peygamber Efendimiz (s.a.v.) olmak üzere, bütün Ehl-i sünnet âlimleri, devlet reislerine itaat edilmesi üzerinde ısrarla durmuş ve isyanı kesin olarak

---

yasaklamışlardır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) adaletle hükmetmeyen devlet reislerine dahi isyan etmeyi yasaklamıştır. Devlet idarecilerine itaatın ehemmiyeti mükerreren teyit edilmiş, milletin birlik ve beraberliğini bozacak her türlü faaliyet İslam dininde men edilmiştir. Vatanın ve milletin muhafazası, namus ve iffetin hıfzı, mal ve canın emniyeti hep devletin varlığı ve devamı ile kaim olduğu için, Hz. Peygamber (s.a.v.) itaatın ehemmiyeti üzerinde ısrarla durmuş, Müslümanları her türlü isyan ve bozgunculuktan, nifak ve şikaktan şiddetle men etmiştir.

İtaatteki hikmet ve maslahatı kavramayan nice milletler, Cenab-ı Hakk'ın en büyük ihsanlarından biri olan **"devlet"** nimetini ellerinden kaçırmışlar; birlik ve bütünlüklerini, istiklaliyetlerini muhafaza edememişlerdir. Tarih bunun acı misalleriyle doludur. Yukarıda da izah ettiğimiz gibi, eğer Endülüs'te şehzadeler memleketi bölerek baş çekmeselerdi, belki bugün Avrupa'nın, hususen Fransa'nın varlığından söz edilmeyecekti. Dâhili isyan ve ihtilaflarla Osmanlı otoritesi sarsılmasaydı, muhtemelen bugün Ortadoğu endişesi olmayacaktı.

Bunun içindir ki, Müslümanların birlik ve beraberliği yolunda, vatanın ve milletin bekası uğrunda feda-yı can eden, ittihad-ı İslam'ın öncüsü ve sevdalısı olan Yavuz Sultan Selim Han şöyle der:

*"İhtilâf ü tefrika endişesi,  
Kûşe-i kabrimde hattâ bikarar eyler beni;  
İttihadken savlet-i a'dayı def'e çaremiz,  
İttihad etmezse millet, dağıdar eyler beni..."* [7]

Bugün bütün âlem-i İslam'ın kalbini derinden yaralayan ve vicdanlarını sızlatan Filistin, Suriye ve Mısır'da yaşanan elim hadiseler hep ihtilaf ve tefrikanın neticesidir.

**Siyasi bir deha olan II. Abdülhamit, Yahudilerin Filistin topraklarında mal edinmelerini ve oraya yerleşmelerini yasaklamış, Osmanlı topraklarında yaşayan Yahudilere para yardımı yapıyordu.**

Ancak, Yahudilerin ileri gelenlerinden Dr. Herzl'in başkanlığında 29 Ağustos 1897'de İsviçre'nin Basel şehrinde toplanan Yahudiler, Filistin topraklarını parayla satın almayı ve orada bir devlet kurmayı planlamışlardı. Sultan Abdülhamit, Filistin'de Yahudi mülklerini kontrol altında tutuyor, sürekli bölgeden rapor istiyordu. Sultan Abdülhamit Avrupalı ülkelere karşı, dış borçları yapılandırma Herzl'i bir vasita olarak kullanmış, bu işi başardıktan sonra onunla görüşmelerini kesmiştir. Maalesef daha sonra, Filistin'deki Müslümanlar büyük bir gaflet, tamahkârlık ve para hırsıyla, topraklarını Yahudilere satarak İsrail devletinin kurulmasına vesile oldular.

---

Abdülhamit'in tahttan indirilmesi ve İttihatçılarının iktidara gelmesiyle bölgedeki Osmanlı hâkimiyeti tamamen ortadan kalkmış, 1904 yılında ölen Dr. Herzl'in hayali, ölümünden 44 sene sonra gerçekleşmiş oluyordu.[8]

Osmanlının, Yahudilere bu kadar hürriyet tanımaları, müsâmağa göstermeleri ve huzur ve refah içinde yaşamalarını sağlamalarına rağmen, onlar Filistin`de devlet kurmak isteyen bir grup Yahudi'nin emellerine engel olan Sultan Hamid`i tahttan indirmek için İttihatçılara yardım ettiler.

1915`de Ermeniler topraklarımızdan sürülünce ekonomi tamamen Yahudi`lerin eline geçti. Hatta [Ermenileri](#)in sürülmesinde hükümeti harekete geçirenler de Yahudilerdi. Nitekim çok zengin hilekâr ve riyakâr bir Yahudi olan [Emanuel Karasu](#) hem Sultan Hamid`e hal kararını tebliğ eden heyetin reisi; hem de tehcir kararını veren [Talât Paşa](#)`nın bankeri idi. Anadolu`da yaşayan Yahudilerin ekserisi de 1948`de kurulan [İsrail](#)`e göç emişlerdir. Sultan Abdülhamit tahtan indirilince Emanuel Karasu Abdülhamit`e şöyle demişti:

**“Siz yüklü miktarda altın teklifimizi reddedip toprak vermediniz, ama biz oraları çok cüz’i bir para ile satın aldık.”**

Sultan Abdülhamit sürgündeyken doktoru Atif Bey'e, Yahudilere Filistin'de toprak satılmasıyla ilgili söylediği şu sözler geç de olsa İsrail Devleti'nin kurulacağını siyasi dehası ile sezdiğini ve istikbalbin gözü ile gördüğünü ortaya koyuyordu:

"Para kuvveti her şeyi yapar. Onlar da bugün hükümet teşkil edecek değiller ya. Bu bir başlangıçtır. Gaye-i emeldir. Şimdide işe başlayıp birçok sene hatta bin sene sonra maksatlarına muvaffak olabilirler ve zannederim ki olacaklardır da."

Evet, 1870'li yıllara kadar dağınık yaşamış, buldukları her yerde horlanmış olan Yahudi milleti, nihayet II. Dünya Harbinden sonra bazı devletlerin de yardımı ile **1948'de yeniden devlet olarak sahneye çıkmışlardır**. Bunların devlet kurmalarından sonra da fesatları, cinayetleri, entrikaları ve kıtalleri her zaman sürmektedir.

Endülüs'ü yıkan, Türkiye topraklarının beş misli olan Türkistan'ı, Komünist Rusya ve Çin'e, Müslümanların ilk kıblesi olan Kudûs-ü Şerifi de Yahudilere peşkeş çeken **tefrika**dır. İslâm âlemini asırlarca ayakta tutup, haçlıların saldırılarına karşı sed çeken Osmanlı devletini parça parça eden tefrika olduğu gibi, Afganistan'ı kanlara boğan, yine cehalet, nifak, makam kavgaları ve **tefrika**dır.

Dağıstan, Türkistan, Gürcistan ve Macaristan gibi ülkeler de tefrika afatının getirdiği zulümleri ile perişan olmuşlardır. Şeyh Şamil'in birlik ve beraberlik içerisinde Moskofa karşı yaptığı o destanlaşan mücadelesi kendi içlerinde meydana gelen



---

tefrika neticesinde muvaffakiyetsizlikle neticelendi. Nitekim Ruslar tarafından esir alındıktan sonra Osmanlı padişahı Abdülmecid'in kefaletiyle serbest bırakılan ve Hacca gitmek üzere cemaatine veda eden Şeyh Şamil şu ibretli sözleri söylüyordu:

*"Bizi mağlup eden Çar değil, içimizdeki Çar tabancalarıdır. Vasiyet ediyorum cihadımızdan vazgeçmeyin. İçimizdeki Çar tabancalarına dikkat ediniz! İçinizdeki Çar tabancalarını yaşatmayınız ve eğer muvaffak olursanız bu toprakları Osmanlılara teslim ediniz."*

Ehl-i sünnet âlimleri, devlet idarecilerinin adaletli, idari işlerden iyi anlayan ve dirayetli kimselerden seçilmesi lüzumu üzerinde ittifak etmişlerdir. Ehl-i sünnet âlimleri, faraza cebir ve kuvvet kullanarak zorla iktidara gelmiş olan devlet reislerine de liyakat şartına bakmadan itaati gerekli görmüşlerdir. Onlar hak ve hakikatı daima itaat içinde aramışlar ve isyana hiçbir şekilde cevaz vermemişlerdir. Çünkü devlete yapılan isyan, büyük bir fitneye ve şerre yol açar. Malumdur ki, isyan ile ortaya çıkan nifak, kargaşa ve anarşinin kapısını kapamak fevkalade zordur. İsyân hâli giderilmediğinde o devlet ya başkalarının hâkimiyeti altına girecek veya onların oyuncağı durumuna düşecektir.

Peygamber Efendimiz (sav) müminlerin huzur ve sükûnuna, birlik ve beraberliğine büyük ehemmiyet vermiş, umumi asayişin devam etmesi için, devlet reislerinden gelebilecek zulüm ve baskılara karşı ümmetinin isyan etmeyip, tahammül göstermelerini tavsiye etmiştir. Hz. Huzeyfe'den nakledilen bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (s.a.v.)

**"Benden sonra benim doğru yolumdan gitmeyen ve benim sünnetimle amel etmeyen hükümdarlar olacaktır."**

buyurdular. Bunun üzerine sahabeden biri:

*"Ben buna yetişirsem ne yapayım, ya Resulallah?"* diye sordu. Allah Resulü (s.a.v.):

**"Dinler ve itaat edersin. Sırtın dövülse ve malın alınsa bile dinle ve itaat et."**, diye buyurdular."[\[9\]](#)

Resulullah Efendimizin ümmetine, devleti idare edenlerden gelecek haksızlık ve zararlara sabırla mukabele tavsiyesi, onları zulme boyun eğmeye davet değil; bilakis

---

isyan yoluyla, devlet ve milletin bütünlüğünü zedeleyecek daha büyük zulüm ve zararlardan kaçındırmak hikmetine mebnidir.

Malumdur ki, Kur'an-ı Azimüşşan, değil zulüm yapmayı, zulme edna bir meyil ve rıza göstermeyi bile şiddetle yasaklamıştır. Bu bakımdan, Peygamber Efendimizin (s.a.v.), zalim idarecilere itaat emrini, zulme razı olmak değil, onun büyümesine mani olmak olarak anlamak lazımdır. Bu emir, zulmün def'ine çalışmamak şeklinde de telakki edilmemelidir. Zira, itaat içinde de zulmü giderecek çeşitli fırsatlar ve uygun yollar bulunabilir. Ancak bütün çabalara rağmen, meşru bir çare bulunmazsa cüz'i ve şahsi hukukunu umumun selametine, ammenin menfaatine feda etmek idrak sahibi her Müslüman'dan beklenen olgun bir davranıştır.

İbn-i Abbas'dan (ra.) rivayet edilen başka bir hadis-i şerifte ise şöyle buyrulur:

**“Bir kimse herhangi bir emirin yapmış olduğu zararlı bir şeyi görürse sabretsin (isyan etmesin). Çünkü her kim devlet başkanından (itaatten) bir arşın ayrılırsa cahiliyet ölümü ile ölür.”**

Hadis Profesörü Kâmil Miras bu hadisi şöyle açıklamaktadır:

*“Vahiy ile müeyyet olan Peygamberimiz (s.a.v.) amme velayetini taşıyan bir kısım amirlerin gayr-i meşru hareketlerde bulunacaklarını nübüvvet nuruyla görüyor ve biliyordu. Bu vaziyet karşısında Müslümanlara sabır ve sükûn ile hareket etmelerini ve bozgunculuktan kaçınmalarını vasiyet ediyordu. Ve*

**'Her kim sabırsızlanarak bilintihap amme velayetine haiz olan sultandan, yani millî otoriteyi temsil eden devlet reisinden ve İslam ümmetinden bir karış ayrılırsa, cahiliyet ölümü ile ölür.'**

*buyuruyor ki, bunun manası; 'Başsız ve içtimai nizamdan mahrum cahil milletlerin asi bir ferdi olarak ölür.' demektir. Yoksa dinsiz olarak ölür demek değildir.”*

Diğer bir hadis-i şerifte ise şöyle buyrulur:

**“Sizden her kim bir münkeri (kötülük) görürse onu eliyle düzeltsin. Eğer ona muktedir olamazsa diliyle, diliyle de yapamazsa ona kalbiyle (buğz etsin); bu da imanın en zayıf derecesidir.”**

---

Bu hadis-i şerif Feteva-i Hindiye’de şöyle izah edilmiştir: Bir kötülüğü kuvvet kullanarak defetmek devletin vazifesidir. Zira kuvvet kullanmak salahiyeti ferdin değil, devletindir. Dil ile düzeltmek yani tebliğ vazifesini yapıp insanları irşat etmek âlimlerin, kalben buğz etmek de avam-ı nasın görevidir.

İslâm dini, sultana, devlet reisine ve idarecilere itaati emretmekle beraber, bu itaati mutlak da bırakmamıştır. İtaat ancak “Allah’ın emirlerine isyanı gerektirmeyen meseleler” için söz konusudur. Bu hususta pek çok hadis-i şerif vardır. Bunlardan bazılarını takdim edelim:

Übade bin Sâmit, Resulüallah’ın (s.a.v.) kendilerini davet ederek şu manada biat aldığını haber vermektedir:

**“Emirlerinize (idarecilerinize, kumandanlarınıza) hem neşeli hem de kederli zamanlarınızda, hatta emirleriniz kendi nefislerini sizin nefisleriniz üzerine tercih etseler dahi, onları dinleyecek ve itaat edeceksiniz. Ancak emirlerinizin açık bir küfrünü görmeniz ve onların küfrü hakkında yanlarınızda Allah’ın kitabında kuvvetli delil olması hâlinde, onları dinlemeyeceksiniz.”**[\[10\]](#)

Nevevî bu hadisi şerh ederken şöyle der:

*“Yöneticilerle yönetim işleri hususunda münakaşa etmeyiniz. Ve onlara o konuda itiraz etmeyiniz. Ancak onlardan sarîh küfür ve kesin bir münker görürseniz bunu inkâr ediniz. Yâni, kabul etmeyiniz ve hakkı, münasip bir dil ile söyleyiniz. Fasık ve zalim olsalar bile, onlara karşı ayaklanmak ve onlarla savaşmak tüm ulemanın icmaı ile haramdır.”*

Evet münkeri işleyen bir idareciye hakkı söylemek bir vazife olduğu gibi; onlara karşı ayaklanmamak da vatan ve millet namına en mühim bir vazifedir. Zira böyle bir isyan hareketinden ancak iç ve dış düşmanlar fayda görecekler, birçok masumların kanı dökülecektir. İmam-ı Nevevî mezkûr hadis-i şerifi izaha devamla şöyle buyurmaktadır:

*“Fakihler, hadisçiler ve kelamcılardan müteşekkil ehlisünnetin cumhuru; sultan fîsk, zulüm ve hukuku tatil etmekten dolayı isyanla azledilmez ve vazifeden alınmaz demişlerdir. Onlara isyan etmek değil, onlara vaaz etmek ve onları Allah’ın azabıyla korkutmak gerekir. Çünkü bu konuda Resulullah’tan (s.a.v.) şu hadis varit olmuştur: **‘Cihadın en faziletlisi zalim sultana karşı hak kelâmı söylemektir.’**”*

---

Görüldüğü gibi, idarecilerden gelecek zulüm ve baskılara, haksız icraatlara karşı, meşru zeminlerde hakkı savunmak; cihadın en faziletlisi kabul edilmiştir. Bu mücadele zemine, zamana, şartlara göre, müspet yoldan, en uygun ve faydalı bir şekilde yapılmalıdır.

Hız. Peygamber (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde de şöyle buyurur:

Bu hadis-i şerif şu hadise üzerine varid olmuştur: Resulullah Efendimiz (s.a.v.) bir gün orduyu yola çıkarır, başlarına da ensârdan birini tayin eder ve komutanlarına itaat etmeleri hususunda askerlere tembihatta bulunur. Sefer sırasında komutan, askerlere öfkelenince odun toplatır ve büyük bir ateş yakmalarını söyler. Odunlar toplanıp ateş alev alev tutuşunca askerlere kendilerini ateşe atmalarını emreder. Askerlerden bazıları ateşin yanında durarak; *“Biz Hız. Peygamber’e kendimizi ateşten korumak için tabi olduk. Bir de ateşe mi gireceğiz?”* deyip emri reddederler. Bu sırada komutanın öfkesi diner. Dönüşte hadise Peygamber Efendimize (s.a.v.) anlatılınca şöyle buyururlar:

**“Eğer ateşe girselerdi ebediyen çıkmazlardı. Allah’a isyan olan şeyde (kula) itaat yoktur. İtaat ancak ma’ruftadır. (Aklın ve şeriatın kabul ettiği iyi ve faydalı şeylerdedir).”**[\[11\]](#)

Cenab-ı Hakk’ın emri ile ululemin emri arasında zıddiyet olsa, elbette Allah’ın emri, kulun yanlış hükmüne tercih edilecektir. Görülüyor ki askerler o emrinde komutana itaat etmediler, fakat isyana da kalkışmadılar.

Bir başka hadis-i şerifte de Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

**“Sizin başınıza öyle kimseler imam (reis) olacak ki bazı hareketlerini güzel bulup memnun kalacaksınız. Bazı davranışlarını da çirkin bulacaksınız. Kim o davranışların kötü olduğunu o reislere söylerse (müdahene ve nifaktan) kendini korur. Kim de (dil ile söylememekle beraber kalben) buğz ederse, İlahî mesuliyetten kurtulur. Kim de (bu fena işlerden) memnun kalır ve onlara uyarsa helâka gider.”**

**Devletin Nizam ve İntizamı İtaate Bağlıdır**

---

Mazide yaşanan elim hadiseler, fert ve cemiyet olarak geçirilen tecrübeler, istikbale ışık tutan parlak bir aynadır. Tarihte cereyan eden olaylardan milletlerin alacakları pek çok ibretli dersler vardır. Yarınlar hazırlanırken, geçmiş tecrübelerden mutlaka yararlanmak, geçmişte düşülen hataları yapmamaya çalışmak elzemdir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyurmaktadır:

**“De ki, yeryüzünde bir gezin de bakın, bundan öncekilerin sonu nasıl olmuş!..”**[\[12\]](#)

Cenab-ı Hak bu gibi ayetlerle geçmiş kavimlerin başına gelen elim hadiselerden ve tarihî olaylardan ders almamızı emretmektedir. Vatanperver her insan geçmişte yaşanan üzücü hadiselerden ders almalı, onları hiçbir zaman hatırandan çıkarmamalı, Müslümanların birlik ve beraberliğine hanel verecek her türlü tutum ve davranışlardan son derece kaçınmalıdır.

Evet, dünyanın nizam ve intizamı itaate bağlıdır. Zira itaat, nizam ve intizamın temelidir. Feyiz ve bereketin, huzur ve sükûnun, birlik ve beraberliğin esasıdır. Ona tabi olan maksuduna kavuşur; dünyevî ve uhrevî saadete nail olur.

Fıkıh kitaplarındaki şer’i hükümleri nakleden ve kaynaklarını da teker teker gösteren Dede Efendi, "Siyasetname" adlı eserinde şöyle demektedir:

*“Nizam-ı memleketin bozulmasına sebep olan, fitne ve fesada teşvik edenler, bu şeni fiilleri bizzat işlemedikleri vakitlerde dahi, katledilebileceklerine fetva verilmiştir. Ayrıca ululemre tanınan bu siyaset hakkının tatbiki için bilfiil fesadın tahakkuku ve sebep-i adi olan şahsın fil-hakika şerir ve müttehem olması da şart değildir. Zira vukuundan evvel def-i fesat, vukuundan sonra refinden daha kolaydır. Bir bidatçinin bidatının yayılacağından korkan dindar padişahın, milletini onların şerrinden korumak ve nizam-ı âlem için, isyana teşebbüs edeni idam etmesi caizdir.”*

Hanefi ve Hanbeli mezhep imamlarının çoğu, nizam-ı âlem için idam cezasının verilebileceğini söylemişlerdir. Bunun içindir ki, Osmanlı Padişahları, kargaşaya sebep olan, fitne çıkarmak isteyen ve devleti bölmeye çalışan kardeş ve evlatlarını devletin bekası ve milletin selameti için, şeyhülislam’ın fetvasına istinaden hayatlarına son vermişlerdir. Onlar, bu konuda çok titiz ve uyanık olmuş ve bu tür hareketlere asla meydan vermemişlerdir. Bir kişinin ölmesine bedel, binlerce insanın ve devletin kurtulmasını sağlamışlar; daha dehşetli ve korkunç fitnelere meydan vermemişler, böylece olması muhtemel fitnenin önüne geçmişlerdir.

---

Padişahların kardeşlerini veya evlatlarını öldürmeleri çoğu zaman onların isyan etmeleri yahut isyana teşebbüs etmeleri hâlinde vuku bulmuştur. Mesela, Sultan Selim Hazretleri, saltanat tahtına oturduğu zaman bir taraftan devletin istikbaline göz dikmiş olan düşmanlarla diğer taraftan da memleketin iç huzurunu bozmak isteyen şehzadeler ile karşı kaşıya kalmıştı. Her saltanat değişmesinde olduğu gibi, yine tahta göz dikmiş birçok şehzadenin başı gidecekti. Eğer onlar gitmeyecek olsa idi o zaman iç kavga çıkacak, memlekette kan gövdeyi götürecekti ve vatan elden gidecekti. Belki de bugün dünyanın göz bebeği olan İstanbul ve hâkimiyetin merkezi olan Anadolu elimizde olmayacaktı.

Bediüzzaman Hazretleri'nin de ifade ettiği gibi;

**“Hayr-ı kesîr için, şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerri-i kalil olmamak için, hayrı-ı kesîri intaç eden bir şer terk edilse; o vakit şerri-i kesir irtikap edilmiş olur....Meselâ: Kangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir; hâlbuki zahiren bir şerdir. Parmak kesilmezse, el kesilir; şerri-i kesir olur.”**[\[13\]](#)

İşte bu korkunç tehlikelere meydan vermemek ve devletin bekası ve milletin selameti için Yavuz Sultan Selim gibi bazı padişahlar kardeşlerini ve evlatlarını idam etmek mecburiyetinde kalmışlardır.

Yavuz Selim'in kardeşi Şehzade Ahmed, onun padişahlığını kabul etmeyerek emrindeki askerlerle ona savaş ilan etti ve bu iç harbi kaybedince de kanunların gereği olarak idam edildi. Yine onun en çok sevdiği kardeşi Korkut'u da eşkıyalar ile işbirliği yaptığı için idam ettirmişti. Yavuz'un kardeşinin idamından sonra günlerce hüznün ve keder içerisinde ağladığı ifade edilmektedir. Ancak devletin bekasını ve milletin selametini, ona olan şahsi alaka ve muhabbetinin üstünde tutmuştur. Evlatları, kardeşleri veya yeğenleri hakkında ölüm kararı veren diğer padişahların da kararın infazından sonra çocuk gibi ağladıkları bilinen bir hakikattir.

Yavuz Sultan Selim, idam kararlarını Şeyhülislam'ın fetvasıyla icra etmiş ve bu fetvaların kendisi ile birlikte kabrine konulmasını vasiyet ederek şöyle demiştir:

*“Ben huzur-u ilahide bu fetvaları yaptığım icraatlarıma şahit tutacağım.”*

Ne yazık ki, işin zaruret ve hassasiyetini anlamayan ve yapılan bu fedakârlığı kasıtlı olarak gaddarlık ve vahşet olarak yaymak çabasında olanlar az değildir. Osmanlıların âlem-i İslam'a ve insaniyete yaptıkları maddi ve manevi nice hizmetlerini görmeyip de bu gibi cüzi meselelere takılıp kalmak, aklın kârı ve

---

vicdanın kabul edeceği bir şey değildir.

Evet, bir kısım padişahların evlat veya kardeşleri, fitnenin bizzat başına geçmiş, makam ve şöhret peşinde bir kısım vezir ve kumandanların da desteğini alarak "darbe"lere teşebbüste bulunmuş, devletin düzenini ve milletin birlik ve beraberliğini, muhabbet ve dayanışmasını bozmak üzere fiili isyana girişmişlerdir. Bu gibi durumlar, tarih boyunca bütün milletlerin mukadderatında dehşetli sıkıntılara, birçok fitne ve kargaşalara sebep olmuştur. Bu hâl, sadece bize has bir durum değildir. Tarih boyunca pek çok milletin mukadderatında dehşetli sıkıntılar vukua gelmiş, birçok fitne ve kargaşa zuhur etmiştir. Siyasi makam ve hâkimiyet müdahaleyi kabul etmez.

Bediüzzaman Hazretlerinin de ifade ettiği gibi:

**"... hâkimiyetin şe'ni, müdahaleyi reddetmektir. Hatta en edna bir hâkim, bir memur; daire-i hâkimiyetinde oğlunun müdahalesini kabul etmiyor. ..."**

**"Bir nahiyede iki müdürden tut, tâ bir memlekette iki padişaha kadar, hâkimiyetteki istiklaliyetin iktiza ettiği "men'-i iştirak kanunu" tarih-i beşerde çok acib herc ü merc ile kuvvetini göstermiş..."**[\[14\]](#)

Başka bir eserinde de şöyle buyurur:

**"Hâkimiyetin en esaslı hassası, elbette istiklal ve infiraddır. Demek intizam vahdeti ve hâkimiyet infiradı iktiza eder."**[\[15\]](#)

Şunu da önemle ifade edelim ki, padişahlar da insandır ve hatadan beri değildir. Hislerine kapılarak veya saltanatlarını muhafaza etmek niyetiyle yanlış karar veren, haksız yere evlatlarını veya kardeşlerini öldüren bazı padişahların oldukları bir vakadır. Bunların yalancı ve fitne kişilerin kışkırtmaları ile sırf vehmî ve hissî olarak evlatlarını öldürmeleri hiçbir cihetle tasvip edilemez. Bu durum, değil İslamiyet'e, insaniyete de sığmaz.

Tarihe ibretle göz gezdirdiğimiz zaman, ecdadımızın birlik ve beraberlik içinde olduğu zamanlar dünyanın en güçlü devletine sahip olduklarını, cihana âdeta meydan okuduklarını, insanlığa ilim, medeniyet, fazilet dersi öğrettiklerini takdir ve memnuniyetle görürüz.

---

Peygamber Efendimizin (s.a.v.)

**“Elbette İstanbul fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker ne güzel asker.”**

müjdesine mazhar olan, daha yirmi bir yaşında iken İstanbul’u fetheden, bir çağ kapatıp yeni bir çağ açan, çürümüş ve köhne bir medeniyetin yerine, eşsiz bir medeniyeti tesis eden, İslam’ın izzetini bayraklaştıran, otuz bir yıl gibi uzun bir saltanat zamanında hiç durmadan, yorulmadan ve usanmadan ülkesine ülke katarak maddi ve manevi nice fütuhat yapıp milletin teali ve terakkisinde vesile olan o eşsiz cihangir Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri’ni, bu necip, asil ve takdirşinas millet her zaman takdir ve tazim edip dualarında yâd etmektedir. Dâhilî kargaşa ve fitnelerin çıktığı, devlete isyan ve tuğyanların başladığı zamanlarda ise ülkenin kan gölüne döndüğünü, düşman istilasına maruz kaldığını, istiklaliyet ve hürriyetini kaybettiğini esefle müşahede etmekteyiz.

Şanlı ve necip bir kavme ebed müddet bir şöhret ve şevket kazandıran, onları maddi ve manevi terakkinin zirvesine çıkararak ilim, sanat, marifet, birlik ve beraberliktir. İlim, irfan ve maarifte zirveye çıkan Endülüs şevketini ve muazzam Roma devletini yıkan sebep ile şanlı ecdadımızın saltanatının zevale yüz tutması arasında sıkı bir münasebet vardır. Acaba ne oldu da vaktiyle feleğe meydan okuyan, bir taraftan Viyana’ya, diğer taraftan Mısır ve Şam’a, diğer yandan Umman Denizi’ne, beri taraftan Hind’e kadar uzanan bu muhteşem saltanat yıkılmaktan kurtulamadı. Evet bunun sebebi ve kökü pek derindir. Cehalet, sefahat ve tefrika gibi içimizi kemiren, kanımızı cevalandan, dimağımızı hareketten ali koyan ruhi ve manevi hastalıklardır. Bu tür hastalıklara duçar olan fert ve cemiyetlerin kendilerini toparlaması çok müşküldür. Bu tür hastalıklardan kurtulmanın yegâne çaresi İslam’ın ulvi hakikatleri hayatımıza tatbik etmek, vifak ve ittihadı, birlik ve beraberliği bozmamak, muhabbet ile ittihadı sağlamak, marifet ile fikirleri birleştirmek, Müslümanlar arasındaki uhuvvet, muhabbet, samimiyet, birlik ve beraberliğin te’minini esas almak, tefrikayı netice verecek fitne ve fesadın, nifak ve şikakın kapısını kapamaktır.

Burada devlete itaatin önemini şu tarihî bir hadiseyi nakletmek istiyorum:

Miladi MÖ 399-469 yıllarında yaşamış ünlü Yunan filozofu ve fikir adamı olan Sokrat, gençleri sefahatten kurtarmak, iffet ve edeple yaşamalarını sağlamak, onlara Allah’ı ve ahireti anlatmak için sürekli sohbetler ederdi. Bundan dolayı devlet yetkilileri kendisini hapse attı ve suçlu bularak idamına karar verdi. Talebeleri de kendisini hapisneden kaçırmak için, hapisane müdürünü de ikna ederek bir araba temin edip yanına geldiler. O, sabahleyin idam olacağını bildiği hâlde yatağında rahat uyuyordu. Talebeleri kendisini uyandırdılar, karşısında talebelerini gören Sokrat şaşırıp ve ne için geldiklerini ve hapisaneyeye nasıl girdiklerini sordu. Onlar da



---

kendisini hapisneden kaçıracaklarını ve arabanın dışarıda hazır olduğunu söyleyince, **Sokrat** kesinlikle böyle bir şeyi kabul etmeyeceğini, hapisneden kaçarak devlete isyan etmiş olacağını ve bunun da hiçbir şekilde doğru olmadığını bildirirdi. Bunun üzerine talebeleri,

*“Efendim siz bir fikir adamısınız, hem de hiçbir bir suçunuz yok, sizi suçsuz yere idam edecekler, buna nasıl göz yumalım.”* deyince, Sokrat:

**“İyi ya ne güzel, bir suçum yok. Devlet, baba makamındadır, bazen haksızlık yapabilir, ama bizler ona karşı gelemeyiz. Kesinlikle sizinle gelemem. Eğer beni seviyorsanız, çocuklarımla faziletli olarak yetişmesine yardımcı olunuz. Bu bana yeter.”**

der ve onların teklifini reddeder. Sabahleyin saat 9’da müsaade alarak Allah’a dua ve ilticada bulunur, daha sonra zehir dolu kupayı içerek inandığı mefkure uğruna hayatını feda eder.

Bütün müçtehitler, mücedditler ve diğer İslam âlimleri itaat etmemekle isyan etmeyi birbirinden tamamen ayrı mütalaa etmişler, Allah’ın emrine muhalif durumlarda hiç kimseye itaat etmemişlerdir. Bununla beraber katiyen isyana teşebbüs yahut teşvik de etmemişlerdir. Bilakis müminleri isyandan menetmek hususunda gayret ve himmetlerini esirgememiş ve bu vadede bütün Müslümanlara, hâlleriyle örnek olmuşlardır. İslam tarihi bunun misalleriyle doludur. Biz numune olarak müçtehidin-i izamdan ikisiyle asrımızın salâhiyetli iki büyük âlim ve mütefekkirinin görüşlerini nakledeceğiz.

**Mesela,** İmam-ı Azam Hazretleri hem Emeviler hem de Abbasiler zamanında halifelerin kadılık tekliflerini reddetti. Bu reddin sebebi, onların zulümlerine destek olmakla Allah’a asi olma endişesiydi. Bu endişe için hayatı pahasına onların tekliflerini kabul etmedi. Ve Mansur zamanında zulmen atıldığı hapisnede şehit oldu. Kendisine yapılan bütün baskı ve işkencelere karşı hiçbir zaman Müslümanları devlete isyana teşvik etmedi, aksine onları teskin için büyük gayret gösterdi. Hâlbuki İmam-ı Azam dilese, bütün Müslümanları bir anda ayaklandırabilirdi Fakat o vevle bir masumun dahi olsa kanını dökmek için, bu işkencelere sabır ile katlandı.

Bu mevzuda diğer bir ibret levhası da İmam Ahmed b. Hanbel Hazretleri’nin zamanın halifesi Mu’tasım Billah’a karşı davranışdır. Halife, Ehl-i Sünnet itikadına muhalif olan Mutezile mezhebine mensuptu. Bu sapık mezhebin mensupları Kur’an’ın mahlûk olduğuna inanırlardı. Halife, İmam Ahmed b. Hanbel Hazretleri’ni Kur’an’ın mahlûk olduğuna inanmaya ve bu hususta fetva vermeye zorlamış, lakin o büyük imam, Halife’nin bu sözüne itaat etmediği gibi onun teklifini reddetmiş.

---

Sonunda kendisine vurulan sopalar neticesinde zulmen şehit edilmiştir. O zaman onunla birlikte ehli-sünnete mensup yüzlerce âlim de şehit edilmiştir. Bununla beraber ne İmam Ahmed b. Hanbel Hazretleri, ne de ona tâbi olan âlimler, halkın üzerindeki büyük nüfuslarına rağmen onları isyana teşvik edici hiçbir beyanda bulunmamışlardır.

Zulmen şehit edilen Ahmet İbn-i Hambel Hazretleri'nin evinin etrafına binlerce yabancı hayvanın toplandığı ve cenazesine altmış binden fazla kişinin katıldığı İmam-ı Şarani'nin Tabakat adlı eserinde anlatılmaktadır.

Hem Mesela, ehl-i sünnet itikadının düşmanlarından olan Ekber Şah, İmam-ı Rabbani gibi bir müceddidi, senelerce hapsettirdiği hâlde, o büyük insan, ona karşı ayaklanma hazırlığı yapan oğlu Selim Şah'ın yardım talebini reddetmiş ve onu babasına karşı isyan etmekten vaz geçirmiştir.

### **Bediüzzaman'ın Devlet Anlayışı**

Senelerce akıl almaz zulüm ve işkencelere maruz kaldığı hâlde, daima müspet hareket metodunu uygulayıp, bedduayı bile menfi hareket sayan, hatta kendisine hapisanelerde yer hazırlayıp zulmedenlere bile hakkını helal eden ve talebelerine de sabrı ve müspet hareketi tavsiye eden asrın büyük müceddidi Bediüzzaman Hazretleri de devlete itaat etmenin ehemmiyetini şu ifadesiyle ortaya koyar:

**“Beni tevkif için gelen jandarmaya kemal-i itaatle ellerimi uzatır, önlerine düşer giderim.”**

Gördüğü o kadar zulüm ve işkencelere rağmen, Bediüzzaman hiçbir zaman devlete zarar verecek en ufak bir harekette bulunmamış, menfi hareket düşüncesinde olanlara da her zaman karşı çıkmıştır.

Yine Bediüzzaman Hazretleri 1910 yılında Osmanlı Devleti'ne isyan etmek isteyen bazı Kürt aşiret reislerine hitaben şöyle diyordu:

**“Altı yüz seneden beri tevhid bayrağını umum âleme karşı yücelten ve millî âdetlerini terk ederek ihtiyarlanan bizim şanlı Türk pederlerimize, kuvvet ve cesaretimizi hediye edelim. Ona bedel, onların akıl ve ma'rifetinden istifade edeceğiz ve asaletimizi de göstereceğiz. Elhâsıl, Türkler bizim aklımız, biz onların kuvveti; hep beraber bir iyi insan oluruz. Dik başlılık etmeyeceğiz ve kendi başına hareket yapmayacağız. Bu azmimizle başka milletlere ibret dersi vereceğiz. İyi evlat böyle olur, itaatimizle göstereceğiz. İttifakta kuvvet var, ittihâdda hayat var, uhuvvette saadet var, hükümete itaatte selâmet var. İttihâdın sağlam ipine ve muhabbet**

---

**şeridine sarılmak zaruridir.”[16]**

Bediüzzaman Hazretleri 31 Mart hadisesinde (1909) de devlete isyan eden askerlere karşı yaptığı konuşmada huzur ve saadetin, birlik ve beraberliğin ancak itaat ile olabileceğini şöyle ifade etmişlerdir:

**“Şeriatla, Kur’ânla, hadisle, hikmetle, tecrübeyle sâbittir ki: Sağlam, dindar, hakperest ulûlemre itaat farzdır. Sizin ulûleminiz, üstadınız; zabitlerinizdir. Nasıl ki mahir mühendis, hâzık tabib; bir cihette günahkâr olsalar, tıp ve hendeselerine zarar vermez. Kezalik, münevver-ül-efkâr ve fenn-i harbe âşına, mektepli, hamiyetli, mü’min zabitlerinizin bir cüz’î nâmeşrû hareketi için itaatinize hâlel vermekle, Osmanlılara, İslamlara zulmetmeyiniz! Zira itaatsizlik, yalnız bir zulüm değil, milyonlarca nüfusun hakkına bir nevi tecavüz demektir. Bilirsiniz ki; bu zamanda bayrak-ı tevhid-i İlâhî, sizin yed-i şecaatinizdedir. O yedin kuvveti de, itaat ve intizamdır.”[17]**

Bediüzzaman Hazretleri bu harika konuşmasıyla sekiz tabur askeri isyandan vazgeçirip, itaate getirmiştir.

1925 yılında devlete karşı ayaklanan Şeyh Said, Van’daki Erek Dağı’nda bulunan Bediüzzaman Hazretlerine bir mektup yazar ve Kör Hüseyin Paşa ile gönderir. Mektubunda;

*“Efendim! Sizin nüfuzunuz kuvvetlidir. Bu hareketimize iştirak buyurur, yardım ederseniz galip oluruz.”* diyen Şeyh Said’e, Bediüzzaman Hazretleri şu cevabî mektubu yazmıştır.

**“Türk milleti asırlardan beri İslamiyet’in bayraktarlığını yapmıştır. Çok veliler yetiştirmiş ve şehitler vermiştir. Böyle bir milletin torunlarına kılıç çekilmez. Biz Müslümanız, onlarla kardeşiz. Kardeş kardeşle çarptıramayız. Bu şer’an caiz değildir. Kılıç harici düşmana çekilir. Dahilde kılıç çekilmez. Bu zamanda yegâne kurtuluş çaremiz Kur’an iman hakikatleriyle, tenvir ve irşad etmektir. En büyük düşmanımız olan cehli izale etmektir. Teşebbüsünüzden vazgeçiniz. Zira akim kalır. Birkaç canî yüzünden binlerce masum kadın ve erkekler telef olur.”**

---

Kör Hüseyin Paşa, birkaç gün sonra tekrar Bediüzzaman Hazretleri'nin yanına gelmiş; "Üstadım bu bir fırsattır. Bu fırsatı kaçırmayalım. Biz bu adama (Şeyh Said'e) arka verelim." demiş.

Üstad Hazretleri, ihtilalin zararlarını ve devlete isyan etmenin büyük mesuliyet olduğunu uzunca anlatmış ve onu da devlete karşı güç kullanmaktan ve ihtilalden vazgeçirmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri Şey Said'in hareketinin yanlış olduğunu ifade edip, birlikte hareket edelim teklifini reddettiği gibi, Doğu'daki aşiret reislerini Van'daki Nurşin Camii'nde toplamış, onlara meseleyi anlatmış ve onların da hadiseye karışmasına mani olmuştur. Daha sonra onlar; "**Bizi ihtilale karışmaktan alıkoyan Bediüzzaman Hazretleri oldu. Allah ondan razı olsun.**" diyerek, onu her zaman hayırla yâd etmişlerdir.

Bediüzzaman Hazretleri'nin irşat metodu, hadiseler karşısındaki tutum ve davranışları geçmiş asırlardaki kutupların, gavsların, mürşit ve mücedditlerin görüş ve davranışlarıyla aynıdır. Üstad Bediüzzaman kendisine zulmedenlere afv ile mukabale etti. O, yalnız Allah'ın rızasına talip oldu. Allah için yaşadı, Allah için sevdi, Allah için buğz etti ve Allah için manevi cihad etti, kendine zulmedenleri bile affetti.

*"Benim ve Risale-i Nur'un mesleğinin esası ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan şefkat itibarıyla; bir masuma zarar gelmemek için, bana zulmeden canilere değil ilişmek, belki beddua ile de mukabele edemiyorum. Hatta en şiddetli bir garaz ile bana zulmeden bazı fasık belki dinsiz zalimlere hiddet ettiğim hâlde, değil maddi belki beddua ile de mukabeleden beni o şefkat menediyor. Çünkü o zalim gaddarın, ya peder ve validesi gibi ihtiyar biçarelere veya evladı gibi masumlara maddi zarar gelmemek için, o dört-beş masumların hatırına binaen o zalim gaddara ilişmiyorum. Bazen da hakkımı helal ediyorum."*

*"İşte bu sırr-ı şefkat içindir ki; idare ve asayişe kat'iyyen ilişmediğim gibi, bütün arkadaşlarıma o derece tavsiye etmişim ki, üç vilayetin insaflı zabıalarının bir kısmı itiraf etmişler ki: '**Bu Nur şakirtleri manevi bir zabıtabdır; idare ve asayişi muhafaza ediyorlar.**' dedikleri ve bu hakikate binler şahit ve yirmi sene hayatıyla tasdikleri ve binler şakirtlerin de zabıtaca hiç bir vukuat kaydetmemeleri ile teyit ettikleri hâlde, o biçare adamın ihtilalci ve insafsız bir komiteci gibi menzilini basmak ve insafsız adamlar ona ihanet etmek ve menzilinde bir şey bulamamakla beraber, yüz cinayeti bulunan bir adam gibi hatta gayet kıymetdar ve antika ve mu'cizeli Kur'anını ve başındaki levhalarını evrak-ı muzırğa gibi toplamak, acaba hangi kanun müsaade eder? Böyle asayişe hüsn-ü ahlak ile hizmet eden dindar binler zatları, evham yüzünden idare ve asayiş aleyhine zorla sevk etmek, hangi maslahat icabıdır?"[\[18\]](#)*

---

Bediüzzaman Hazretleri, medrese ve zaviyelerin kapatıldığı, ezan ve Kur'an okumanın yasak olduğu ve birçok âlimin idam edildiği dehşetli bir devirde yaşamış, çeşitli eza ve cefaya maruz kalmıştır. Bediüzzaman bu müthiş manzarayı şöyle ifade etmektedir:

**“Ben, cemiyetin îmanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de. Seksen kûsûr senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harb meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harblerde, bir cânî gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilâttan menedildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere mâruz kaldım. Zaman oldu ki hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni menetmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.”**[\[19\]](#)

Kendi ifadesiyle: *“Elleri bağlı, zayıf ve hasta bir tek adama ordular taarruz ettiği”* hâlde, o, gayesinden dönmemiş, davasından zerre kadar taviz vermemiş, eğilmemiş, yılmamış ve yıkılmamıştır. Çünkü o, izzet-i imaniyesinden aldığı kuvvetle gizli zındıka komitelerini tarumar etmiş ve bütün planlarını akim bırakmıştır. Onun beşer takatinin üstündeki bu harika metanetini ve eşsiz sabrını, celadet ve şecaatini tarih hakkıyla takdir edip, hayranlıkla yâd edecektir.

Üstad Hazretleri şöyle buyurur:

*“Ehl-i dünya sebepsiz, benim gibi âciz, garip bir adamdan tevehhüm edip binler adam kuvvetinde tahayyül ederek, beni çok kayıtlar altına almışlar. Barla'nın bir mahallesi olan Bedre'de ve Barla'nın bir dağında, bir-iki gece kalmaklığıma müsaade etmemişler. İşittim ki, diyorlar: '**Said elli bin nefer kuvvetindedir, onun için serbest bırakmıyoruz.**'”*

*“Ben de derim ki: Ey bedbaht ehl-i dünya! Bütün kuvvetinizle dünyaya çalıştığınız hâlde, neden dünyanın işini dahi bilmiyorsunuz? Divane gibi hükmediyorsunuz. Eğer korkunuz şahsımdan ise; elli bin nefer değil, belki bir nefer elli defa benden ziyade işler görebilir. Yani, odamın kapısında durup, bana "**çıkmayacaksın**" diyebilir.”*

**“Eğer korkunuz mesleğimden ve Kur'ana ait dellalliğimden ve kuvve-i maneviye-i imaniyeden ise; elli bin nefer değil, yanlışınsınız! Meslek itibarıyla elli milyon kuvvetindeyim, haberiniz olsun! Çünkü Kur'an-ı**

---

*Hakim'in kuvvetiyle sizin dinsizleriniz dâhil olduğu hâlde, bütün Avrupa'ya meydan okuyorum. Bütün neşrettiğim envar-ı imaniye ile onların fûnun-u müsbete ve tabiat dedikleri muhkem kalalarını zir ü zeber etmişim. Onların en büyük dinsiz feylesoflarını, hayvandan aşağı düşürmüşüm. Dinsizleriniz dahi içinde bulunan bütün Avrupa toplansa, Allah'ın tevfiğiyle beni o mesleğimin bir meselesinden geri çeviremezler; inşallah mağlup edemezler!..”[20]*

Bediüzzaman Hazretleri hem küfür ve dalalete hem de her türlü bozgunculuğa, anarşiye ve bölücülüğe karşı ilmî ve fikrî büyük bir mücadele vermiş, davası uğrunda yirmi sekiz sene hapis yatmış, defalarca zehirlenmiş, sürgünler ve çilelere maruz kalmış, fakat kendisine uygulanan keyfî muamelelere kesinlikle boyun eğmemiştir. **“Saçlarım kadar başlarım olsa, hergün birini kesseniz hakaik-i Kur’aniyeye feda olan bu baş, zıncıya boyun eğmeyecek.”** diyerek davasındaki kararlılığı ortaya koymuş, iman ve Kur’an hizmetini her şeyin fevkinde görmüş, davasından hiçbir taviz vermemiştir. Bununla beraber, Bediüzzaman Hazretleri talebelerini, idareye karşı fiilî mücadeleden şiddetle men etmiş, hakkını daima kanuni yollardan müdafaa yoluna gitmiştir. Nitekim âdil hâkimler her seferinde onun ve talebelerinin masumiyetlerini tescil etmiş, hizmetinin devlete ve millete hiçbir zararının olmadığını, bilakis asayişin teminine büyük faydası dokunduğunu kaziyye-i muhkeme hâlinde tespit etmişlerdir.

**“Bizler muhabbet fedaileriyiz husumete vaktimiz yoktur.”[21]**

**“Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizaçkârâne ittihad gittiği vakit, mânevî, hayat da gider.”[22]**

buyuran Bediüzzaman Hazretleri, hayatı boyunca daima âlem-i İslâm’ın ittihadına, milletin birlik ve beraberliğinin muhafazasına çalışmış, her zaman asayiş ve huzurdan yana olmuş, talebelerini; **“Asayişin manevî bekçileri”** olarak tavsif etmiş, onlara her zaman sabrı ve müspet hareketi tavsiye etmiştir. Bediüzzaman Hazretleri’nin vefatından kısa bir zaman önce umum Nur Talebelerine vermiş olduğu, kendisinin de hayatı boyunca titizlikle tatbik ettiği en son dersi ‘Müspet Hareket.’ olmuştur. Üstad, bu dersiyse Nur Talebeleri’nin her türlü menfi cereyanlardan şiddetle kaçınmalarını tavsiye etmiştir.

Üstad Hazretleri bir vasiyetname mahiyetinde olan bu en son dersinde şöyle buyurmaktadır:

**“Bizim vazifemiz müsbet harekettir. Menfî hareket değildir. Rıza-yı**

---

*ilâhiye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır. Vazife-i ilahiyeye karışmamaktır. Bizler asayişi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde; her bir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz..."*

*"...Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, asayişi muhafaza etmek içindir."*

*"...Harici tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir. Çünkü düşmanın malı, çoluk-cocuğu ganimet hükmüne geçer. Dahilde ise öyle değildir. Dahildeki hareket müsbet bir şekilde manevî tahribata karşı manevî ihlâs sırrı ile hareket etmektir. Hariç'teki ci-had başka, dahilde cihad başkadır. Şimdi milyonlar hakiki talebeleri Cenâb-ı Hak bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dahilde ancak asayişi muhafaza için müsbet hareket edeceğiz. Bu zamanda, dahil ve hariçteki cihad-ı mâneviyedeki fark pek azımdır."*

*"... Biz dünyaya bakmıyoruz. Baktığımız vakit de onlara yardımcı olarak çalışıyoruz. Asayişi muhafazaya müsbet bir şekilde yardım ediyoruz."*

*"... Hem dahildeki cihad-ı manevî; manevî tahribata karşı çalışmaktır ki, maddî değil manevî hizmetler lâzımdır. Onun için ehl-i siyasete karışmadığımız gibi, ehl-i siyaset de bizimle meşgul olmaya hiçbir hakları yok!.."*

## **Elmalılı Hamdi Efendi'nin Görüşü**

Hem ilimde, hem de fikirde misli az bulunan ve bu asrın bütün âlimlerinin itimadına mazhar olan büyük müfessir Elmalılı Hamdi Efendi itaat ve isyan mevzuunu şöyle beyan etmektedir:

*"Müminlerden olmayan ululemirlere itaat dinen vacip kılınmamıştır. Bu hususta itaat değil varsa bir ahde riayet mevzubahis olacaktır. Fakat taatin vacip olmayışından isyanın vacip olması gerekmediğinden, itaat mecburiyetinin bulunmamakla isyan mecburiyetinde bulunmak arasında fark vardır. Hakk-ı isyan başka, vazife-i isyan yine başkadır. Binaenaleyh buradan gayr-i mümin bir muhitte bulunan müminlerin şuna buna karşı isyankâr bir ihtilalcî vaziyetinde telakki edilmemeleri, belki müminlerin her nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'a ve Resulüne karşı masiyetten içtinap ve aynı zamanda kendilerinden olan ululemre itaat etmeleri ve tağutlara boyun eğmemeleri lüzumunu anlamak lazım gelir."*

---

Bu ifadelerden anlaşıldığına göre, gayrimüslim muhitte yaşayan Müslümanların kendilerinden olmayan ululemre itaatleri vacip değildir. Ancak müminlerin o devlete verdikleri ahde uymaları söz konusudur. Bununla beraber onlara itaatın vacip olmayışını, isyanın vacip olması lazım geldiği şeklinde anlamamak icap eder. Onların Allah'a isyanı gerektiren emirlerine uymamak o müminlerin hakkıdır. Lakin isyankâr bir ihtilalci olmakla da vazifeli değillerdir. Müslümanlar her nerede bulunurlarsa bulunsunlar Allah'a ve Resulüne karşı masiyetten (günahlardan) kaçınmakla, kendilerinden olan ululemre itaat etmekle ve Allah'a isyana zorlandıkları takdirde boyun eğmemekle mükelleftirler.

Görüldüğü gibi, Hamdi Efendi de itaat etmemekle isyan etmeyi birbirinden ayrı tutmuş, gayrimüslimlerin idaresi altında yaşayan Müslümanların bile devlete isyan etmelerinin vacip olmadığını beyan etmiştir. (20.02.2014 / Mehmed KIRKINCI)

### **Dipnotlar:**

- [1] Nursî, B.S. Şualar.
- [2] Nursî, B.S. Emirdağ Lahikası.
- [3] Nursî, B.S. Hutbe-i Şamiye.
- [4] Bakara Suresi, 2/19.
- [5] Hucurat Suresi, 49/9.
- [6] Nisa Suresi, 4/59,
- [7] Nursi, B.S. Tarihçe-i Hayat.
- [8] Prof. Dr. Vahdettin Engin, "Pazarlık" Yeditepe Yayınları, İstanbul.
- [9] Tac Tercümesi, 3. cilt sayfa, 44-45.
- [10] Müslim.
- [11] Buharî.
- [12] Rum Suresi, 30/42.
- [13] Nursî, B.S. Lem'alar.
- [14] Nursî, B.S. Lem'alar, Yirmi üçüncü Lem'a.
- [15] Nursî, B.S. Lem'alar, Otuzuncu Lem'a.
- [16] Nursî, B.S. Asar-ı Bediye.
- [17] Nursî, B.S. Tarihçe-i Hayat.
- [18] Nursî, B.S. Şualar, On Dördüncü Şua.
- [19] Nursî, B.S. Tarihçe-i Hayat.
- [20] Nursî, B.S. Mektubat, On Altıncı Mektup.
- [21] Nursî, B.S. Tarihçe-i Hayat.
- [22] Nursî, B. S. Barla Lahikası.